

Cigányszerelem

Formán Boglárka

Az órát 10-11. évfolyamos csoportoknak javaslom. Apró változtatásokkal ez az életkori tartomány mindkét irányban egy-egy évvel szélesíthető. Szerencsés, ha a társaságnak van némi drámás előélete.

Ajánlott létszám: minimum 12 fő.

Az óra témája a másság, az előítéletek, az előítéletekkel való szembeszállás és küzdelem.

A tanár célja, hogy elgondolkoztasson olyan kérdéseken, mint a következők:

- Képesek vagyunk-e megválni a szülői kultúrközegtől a szerelemért?
- Milyen következményekkel jár, ha saját kultúránkon kívülről választunk párt?
- Miért választ valaki más kultúrából párt?
- El lehet-e szakadni egy kultúrától és be lehet-e épülni egy másikba?
- Igazán szeret-e az, aki elvárja, hogy társa lemondjon saját ünnepeiről, szokásairól, családjáról?

Az óra időtartama 90 perc.

Drámamodell: központi figurára épülő drámaóra.

Fókusz: Élhet-e teljes és boldog életet két különböző kultúrából származó személy?

I. Kontextusépítés

Tanári narráció

Mai történetünk egy 18 éves lányról szól, aki Londonban él szüleivel és öccsével. Sarah-nak hívják. Csinos lány, meleg-barna szeme és dús, sötétbarna haja van. Sok fiúnak tetszik, de ő csak barátkozik velük. Sarah egyszer volt már szerelmes, azzal a fiúval nyolc hónapig járt, de nem találta meg benne az igaz szerelmet, és két hónapja szakítottak. Sarah családja kiegyensúlyozott család, anglikánok, de nem tartják a vallásukat. Apja, Ken, építész és saját cége van. Anyja, Joan, egy kereskedelmi cégnél könyvelő. Jól élnek, anyagi gondjaik nincsenek. Házasságuk is békés, bár meghittnek nem mondható.

Forró szék

Sarah gimnáziumában a szalagavató bál közeledtével riportot készít az iskolaújság újságíró csapata a végzős diákokkal. Sarah is a megkérdezettek között van.

Milyen témák érdeklík vajon az alsóbb éveseket?

Várható válaszok:

- diákélet, diákcsínyek
- emlékezetes események az évfolyam életéből
- tanulmányi eredmények
- továbbtanulás
- jövőbeli tervek, szakma, munka

A forró székben Sarah szerepében a tanár, a diákok az iskolaújság diákújságíróiként kérdeznak. A játék alatt a tanár a következő információkat kívánja közzétenni: Sarah kiváló tanuló, egyetemen szeretne továbbtanulni, majd apja cégénél elhelyezkedni. Társasági figura, mindenki ismeri, szereti, rengeteg

barátja van. Kamaszkorában családja nem tudott igazi támaszt nyújtani, akkor Sarah eléggé magára maradt problémáival, illetve lázadó igazságérzetével és kérdéseivel.

A diákéletben mindig aktívan részt vett, számos kalandjuk volt az osztállyal is.

Szimuláció

Nézzük meg mikrojelenetekben, hogy milyenek látják mások Sarah-t!

A tanár által felkinált jelenetekre párok jelentkezhetnek, rövid megbeszélés után bemutatják a jelenetet:

- Sarah hat év tanulás után bejelenti fuvolatanárának, hogy tanulmányai miatt nem tudja folytatni a fuvolát.
- Sarah 15 éves korában rémes lázadó volt. Hogyan beszélgettek szülei akkoriban róla?
- Lucy Sarah legjobb barátnője. Az általános iskolában ismerkedtek meg. Játsszatok el egy eseményt az életükből, aminek a hatására a barátságuk még jobban elmélyült!
- Sarah-nak van egy öccse. Aaronnak hívják, 16 éves. Mostanában nem beszélgetnek túl sokat, de időnként történnek köztük olyan dolgok, amiből érzékelhető, hogy törődnek egymással. Mutassatok be egy ilyen jelenetet!

Amennyiben a csoport nem rendelkezik drámás előképzettséggel vagy az adott órán ehhez még nem megfelelő a hangulat, akkor érdemes más szervezést alkalmazni, mert nehéznek bizonyulhat a csoport előtt párokból föllátni és rögtönözni.

Napló

Sarah 12 éves kora óta vezet naplót. Még a mai napig is írogat bele, kiváltképp, ha éppen valami nyugtalanítja vagy nem érzi túl jól magát. Nemrég a következőt írta:

Szia Naplócskám!

Nem tudom mi van velem, mostanában olyan egyedül érzem magam. Lucy is folyton Nickkel van, nincs kivel megbeszélnem a dolgokat. Anyukék már az idegeimre mennek, állandóan csak azt kérdezik, hogy mi van a tanulással, mintha más nem létezne a földön. Pedig úgyis tudják, hogy tanulok.

Szombaton lesz valami pakisztáni együttes a Hippodromban, asszem arra lenézek, főleg ha Lucy kegyeskedik ráérni.

Szimuláció

Három csoportban nézzünk meg egy-egy jelenetet Sarah életéből. Egész csoportos megbeszélés, majd minden csoport választ magának egy-egy szituációt eljátszásra.

- Sarah és barátnői arról beszélgetnek, hogy ki a jobb pasi: Ronaldinho vagy Owen.
- Hétvégi látogatás a Nagyinál. Sarah és családja minden hétvégén átjár a Nagyihoz vasárnapi sültre. Soha nem maradt még el a vasárnapi látogatás, mióta Sarah az esztét tudja. Sarah szereti a Nagyit, de általában lenne még pár ötlete, hogy miként töltsen el a vasárnap délutánt.
- Sarah és családja vasárnaponként eljár a templomba. Bár igazán nem hívők, mégis, ha csak tehetik, ott vannak az istentiszteleten. Játsszátok el a reggeli készülődést, és indulást!

Szerep a falon

Gyűjtsük össze Sarah belső tulajdonságait és összegezzük mindazt, amit a környezetéhez való viszonyáról megtudtunk!

II. Bonyodalom

Telefonbeszélgetés

Szombaton Sarah és Lucy elmentek a Hippodromba megnézni annak a pakisztáni együttesnek a koncertjét. Sarah a koncert után hosszú időre eltűnt, Lucy nem győzte várni és hazament. Másnap reggel Lucy hívta Sarah-t, hogy mi volt.

A tanár Sarah szerepében. Egyedül játssza el a telefonbeszélgetést, melynek során a következő információk hangzanak el:

- Sarah megismerkedett Sangat-tal, a 21 éves, mohamedán vallású, nagyon tehetséges fiúval.
- Sangat a zenekar vezetője és éneke. Hagymányos pakisztáni zenét játszanak.
- Kiderült, hogy Sangaték egész közel laknak Sarah nagymamájához.

- Az nem olyan jó környezet, de Sarah régen sokat volt ott, és volt is néhány pakisztáni barátja.
- Sangat elvarázsolta Sarah-t, a koncert után sokáig beszélgettek, és nyilvánvalóvá vált, hogy ez szerelem első látásra.

Sarah tart Lucy véleményétől: nagyon szeretné, ha Lucy elfogadná a tényt, hogy Sangat pakisztáni és Sarah szereti. A telefonbeszélgetés azzal zárul, hogy megtudjuk: a feldúltnak tűnő Lucy azonnal átmegegy beszélni Sarah-val.

„Halló, tessék... Szia Lucy... Jaj, ne haragudj, hogy tegnap eltűntem!... Nem, nem volt semmi baj... beszélgettem Sangattal, tudod az énekes-sel... Lucy, azt hiszem szerelmes vagyok... Képzeld, kiderült, hogy Sangat ott lakik a Nagyiékhoz közel, ismeri is Navairt, tudod, akivel gyerekkori barátok voltunk... olyan kedves volt, és olyan szép keze van... Most mi van? Mi bajod?... De hát mi van akkor, ha pakisztáni?... De nem, tők normális... ő nem olyan, mint a többiek... igen, azt hiszem járunk... megkérdezte, hogy hozzámegegy-e feleségül... Nem mondja ezt minden nőnek... Hát mohamedán... Jaj, Lucy ne pánikolj már!... Sangat más... Igen, én elhiszem, mert tők komolyan beszélt... Három évvel idősebb nálam... Nem fogja feleségül venni, akit kiválasztott nekik... Ő tők európai gondolkodású, itt született... jó, a szülei nem tudnak jól angolul, de nem a szüleivel fogok járni... Nem tudom, hogy miért vagy kiakadva... most akarsz átjönni?... Oké, akkor gyere, várlak... De mire ideérsz, nyugodj meg!”

A következő játék kettejük beszélgetése.

Itt három verziót gondoltam ki, melyeket a.), b.) és c.) jelöléssel írtam le.

a.) Képaláírás

Lucynek eddig nem voltak közeli tapasztalatai pakisztániakkal, családja hatására mindig is távol tartotta magát tőlük. A pakisztániakról alkotott véleménye sztereotípiákon alapszik. Mit gondoltok, miket mondhatott Sarah-nak, mikor feldúltan megérkezett?

3-4-5 fős csoportokban jelenítsétek meg Sarah mondatait képekben, és fogalmazzatok meg hozzá a képaláírást!

b.) Egy mondat

Lucynek eddig nem voltak közeli tapasztalatai pakisztániakkal, családja hatására mindig is távol tartotta magát tőlük. A pakisztániakról alkotott véleménye sztereotípiákon alapszik. Mit gondoltok, miket mondhatott Sarah-nak, mikor feldúltan megérkezett?

Írjatok le ezek közül egy jellemző mondatot egy kis lapra! Ezeket a lapokat a tanár összegyűjti,

majd fölolvassa, és a *szerep a falon* ábra szélére ragasztja mint külső körülményt.

c.) Szakértői játék

Lucy átment Sarah-hoz és féltő tanácsaival próbálta lebeszélni Sarah-t arról, hogy belemenjen ebbe a kapcsolatba. Azt szeretném, ha mi most – rövid időre – különböző szakértők szerepébe lépve gyűjtenénk össze mindazt, amit a Londonban élő pakisztániakról tudni lehet. Mit gondoltok, kik azok, akiknek bővebb ismereteik lehetnek róluk? A várható válaszok közül néhány:

- tanárok, akiknek az osztályába vegyesen járnak angol és pakisztáni gyerekek
- a munkaügyi központ munkatársai
- körzeti orvos
- iskolapszichológus
- helyi rendőrök
- egy olyan család, akiknek a szomszédságában pakisztániak élnek stb.

Azt kérem, hogy mindegyik szakterületről legyen több szakértőnk, akik (például) hármas csoportokban beszéljék meg, hogy miként összegeznék a pakisztániakkal kapcsolatos tapasztalatokat. Ha szükséges, akkor szakértői vita következhet, melyben a tanár vitavezetőként vesz részt.

Én a három verzió közül az Egy mondatot és a Szakértői játékot próbáltam ki. Az első, időtakarékosabb volt, a szakértői játék – a vitával – több lehetőséget adott a vélemények árnyalására.

Tanári narráció

Sarah nem törődve aggódó barátnőjével néhány héten át titokban találkozgatott Sangattal. Egyre többet tudott meg a vallásáról, hagyományairól, szokásairól. Lenyűgözte Sarah-t az a belső rend, ami a mohamedán családok életét jellemzi. A nők gondoskodnak a gyerekekről és a családról, a férfiak üzletelnek, pénzt keresnek és esténként összejön a nagy család: beszélgetnek, énekelnek, zenélnek. Sangat családjá örömmel fogadta Sarah-t.

Ez alatt az idő alatt sok olyan furcsa élmény is érte Sarah-t, amiket korábbi életében nem tapasztalt, csak most, Sangat mellett.

Csoportos megbeszélés

Milyen kellemetlen helyzeteket tudtok elképzelni, amiket együtt éltek át? Néhány várható válasz:

- Furcsán néznek rájuk a metrón.
- Sangat kérdez valamit valakitől és Sarah-nak válaszolnak.
- Sarah barátai eltávolodnak tőle.
- Megfagy a levegő a teremben, ha ketten belépnek.
- Állandóan igazoltatják őket a rendőrök.

- Az emberek magukhoz szorítják a táskájukat, ha főlésznek a buszra.

A gyakorlatban előfordult az az érdekes változat is, hogy Sangat együttese méltatlankodott az új barátnő miatt, aki nem közülük való.

Állókép

Az összegyűjtött szituációk közül válogatva nézünk meg néhányat állóképben, esetleg megszólalással; ha a tanár szükségesnek érzi, akkor állóképből indított mikro jelenettel. Kérem, hogy ismét játsszatok (a játsszók létszámától függően) 3-4-5 fős csoportokban!

Fórum-színház

Sarah végül mégis úgy gondolta, hogy ideje lesz tájékoztatnia családját.

Mit gondoltok, hogy készült erre a beszélgetésre? Mire számított a szülei részéről? Kinek és hogyan mondaná el először? Csak az anyjának, csak az apjának, kettőjüknek? A csoport megállapodása alapján játsszuk el a jelenetet vagy jeleneteket!

A gyakorlatban előfordult, hogy a csoport abban egyezett meg, hogy Sarah Aaronnal osztaná meg először a nagy titkot. Mivel ebben mindenki egyetértett, a játékot ott folytattuk, hogy ez megtörtént, és Aaron Sarah mellé állt a szülőkkel folytatott beszélgetésben.

A játék előtt tisztáznunk kell a következőket: Milyen időpontot választ Sarah a nagy bejelentéshez? Hol zajlik a beszélgetés? Kik vannak jelen? Mit szeretne elérni Sarah? Mi lenne számára a legkedvezőbb reakció? Mi ehhez képest a valószínű reakció?

A szülőkkel folytatott beszélgetés kimenetele lehet (a legfontosabb változatok):

- a) Szakítás a szülőkkel, elköltözés.
- b) Időt kap, hogy meggondolja – a szülők vele vannak, de csak azzal a feltétellel, ha szakít Sangattal.
- c) A szülőkknek semmi kifogása sincs a mohamedán fiú ellen, boldogan hozzáadják lányukat.
- d) Szülők látszólag könnyen elfogadják a tényeket, nem tiltják Sarah-t Sangattól, de a hétköznapi napokban egyre nyilvánvalóbbá teszik, hogy lelkük mélyén nem tudják elfogadni lányuk kapcsolatát.
- e) A családi béke érdekében a veszekedés után Sarah megígéri, hogy szakít Sangattal, de közben esze ágában sincs, titokban tovább folytatják a kapcsolatot.

III. A bonyodalom mélyítése

A folytatásban a *fórum-színház* kimenetelétől függően eltérő játékok következnek. Ha az előző jelenet a) szülőkkel való szakítással ért véget, akkor az

alábbi a) jelenetet kínálok föl eljátszásra – értelemszerűen hasonlóképpen a többi lehetőségénél is. A résztvevők három csoportot alakítanak, és megnézzük a következő jelenetet 3 különböző változatban.

Folytatás a szülőkkel történt beszélgetés után:

- a) *Gondolatkövetés.* Sarah csomagol a szobájában, a család többi tagja döbbenetben ténfereg. A jelenet megáll és minden családtag kimondja, amit ebben a szituációban gondol.
- b) *Belső hangok.* Sarah dilemmája: Sangattal maradjon és ezzel szálljon szembe szüleivel vagy mondjon le szerelméről és éljen tovább azzal a tudattal, miszerint lehetséges, hogy a boldogságát szalasztotta el? Egymással szemben álló fél-fél csoport képviseli az egyik vagy a másik nézetet, közöttük egy ember, aki Sarah-t játszza. Cél, hogy valamelyik irányba eldőljön a kérdés.
(Ha netán a csoport mellett dönt, hogy Sarah szakít Sangattal, akkor a következő lépésben a tanár narrációjában közli, hogy Sarah nem bírta ellenállni, és titokban találkozgatott Sangattal. Így a továbbiakban az e) pontnak megfelelően megy a játék.)
- c) *Kiscsoportos improvizáció.* Sarah többnyire Sangaténál tartózkodik. Milyen pozitív és milyen negatív élményei voltak? Válgatok három csoportra, és jelenítsétek meg egy pozitív vagy egy negatív élményüket!
- d) *Kiscsoportos improvizáció.* Dolgozzatok ki olyan jeleneteket a család életéből, melyeken keresztül Sarah számára világos lesz, hogy szülei képtelenek elfogadni Sangatot!
- e) *Fórum-színház.* Sarah lebukik, apja meglátja őket együtt a kocsiból. A jelenet ezen a napon

este játszódik, a szereplők Sarah szülei, és ő maga. A szülők már otthon vannak, belép Sarah.

Csoportos megbeszélés

A szülők tiltakozásán kívül milyen konfliktushelyzetek várhatnak még Sarah-ra és Sangatra? Ha kapcsolatukból házasság lesz, és gyerekeik születnek, milyen kérdésekben kell majd még döntenie a párnak? Például:

- Milyen vallású legyen a gyerek?
- Ha a gyerekek megtanulnak az apjuk nyelvén beszélni, akkor Sarah a saját családjában (nyelvtanilag) kirekesztetté válhat.
- Sarah aggódhat, hogy az ő gyerekei is ki lesznek téve negatív megkülönböztetésnek.
- Hogyan befolyásolná egy iszlám robbantásról szóló hír a barátok viselkedését feléjük?

Kiscsoportos improvizáció

Továbbra is maradjunk három csoportban, és nézzünk meg egy-egy jelenetet ezek közül!

IV. Reflexiók

Állókép egy mondattal

Továbbra is három csoportban: lépünk előre az időben 50 évet! Mit üzen a idős és bölcs Sarah unokájának? Alkossatok állóképet, és fogalmazzátok meg Sarah üzenetét a későbbi generációknak!

A gyakorlatban voltak olyan diákok, akik inkább a családjukat hagynák el Sangatért. Az ő záró feladatuk egy olyan naplóbemjegyzés megírása volt, amit Sarah 50 évvel később írt le, abban a tudatban, hogy ez a napló előbb-utóbb biztosan az unokái kezébe kerül majd.

Tanfolyami vizsga a Marczibányi téren 2006 májusában
– KL felvétele